

Bivak v zaniklé vsi

Text: Jan Moravec

Léto je časem toulání přírodou, vandrů, dobrodružných výprav. Kdy je člověk „blíž přírodě“, než když v ní může být ve dne v noci? Večer někam dojít, přespat pod korunami stromů a ráno jít dál... Jenže naše legislativa není takovému toulání příliš nakloněna, hned několik zákonů obsahuje zákaz táboření. Ano, současný právní výklad zní, že bivak, tedy nouzový nocleh pod širým nebem, není táboření a že pokud se na noc jen tak beze stanu natáhnete do trávy, nic tím neporušujete. Ne každému se ale chce hádat, zda ještě bivakuje, nebo už táboří. Míst, kde lze v přírodě přespat legálně, je však u nás jako šafránu. Proto se Český svaz ochránců přírody Berkut rozhodl vytvořit v západních Čechách systém bivakovacích míst. Jedno z nich je na okraji zaniklé vsi Umíř.

Umíř se nachází, či lépe řečeno nacházela, v západní části rozsáhlého lesního komplexu přírodního parku Manětínská. Tohle zhruba 80 kilometrů čtverečních velké území je k dobrodružnému toulání jak dělané. Nikdy nebylo příliš osídlené a poté, co zde v 19. století ustala sklářská výroba a v polovině století 20. byla vystěhovávána většina z toho mála lidí, co zde ještě žili, protože mluvili německy, je centrální část přírodního parku takřka liduprázdná.

Lesy, lesy, lesy, balvany a lesy. Sem tam skála či starý lom, sem tam loučka (vesměs v místech, kde kdysi bylo nějaké osídlení). Ani turisté zatím tenhle kraj příliš neobjevili, třebaže na severním okraji leží „perla západočeského baroka“ Manětín, na severovýchodním Nečtiny s romantickým zámekem a pozoruhodnou hradní zříceninou, po jihovýchodním okraji prochází frekventovaná silnice z Plzně do Karlových Varů a západočeská metropole je takřka na dohled.

▲
Bivakovací přístřešek.
Foto Petr Králík

SPOLEČNOST NET4GAS

je spolehlivým a bezpečným provozovatelem přepravní soustavy pro zemní plyn v České republice a rozvíjí odpovědnou politiku ochrany životního prostředí s ohledem na současnou a budoucí generaci. Od toho se odvíjí nejen její odpovědné podnikání, ale také dlouhodobá strategie firemní filantropie realizovaná v rámci programu NET4GAS Blíž přírodě. Je dlouholetým generálním partnerem Českého svazu ochránců přírody, se kterým se podílí na zpřístupnění přírodně cenných lokalit veřejnosti, a také celostátních přírodovědných soutěží Zlatý list a Ekologická olympiáda, které pořádá Sdružení mladých ochránců přírody ČSOP. Více informací o programu a zpřístupněných lokalitách najdete na www.blizprirode.cz.

Umíř byla založena zřejmě v polovině 17. století. Nikdy nebyla velkou vsí. Katastrální mapa z roku 1839 tu zachycuje pouhé čtyři usedlosti a jejich počet se nezvýšil ani v následujícím století. Osud Umíře se naplnil v polovině 20. století. Zprávy se rozcházejí, zda po vysídlení původního obyvatelstva ještě proběhl pokus o dosídlení či nikoliv, každopádně nejpozději začátkem 50. let, kdy byla v prostoru dnešního přírodního parku na krátkou dobu vojenská střelnice, historie osady coby obydleného místa definitivně končí.

To, že zde tři sta let žili lidé, dnes na první pohled připomíná pouze opravená kaplička. Ale ve skutečnosti je tu těch stop spousta. Staré jabloně. Studny. Kamenné sklepy. Najít se dají základy zdí a pozorné oko identifikuje i původní cestu, která tvořila osu osady. Krajina má paměť a Umíř je přímo učebnicovým příkladem. I díky tomu, že se současný vlastník pozemků, Lesy České republiky, v roce 2012 rozhodl z celého prostoru zaniklé vsi odstranit náletové

► Jeden ze tří dochovaných sklepů. Foto Jan Moravec

▼ Centrum bývalé vsi i s pěkně zachovalými reliéfními pozůstatky staré cesty. Foto Jan Moravec

▲ Fenomémem Umíře jsou staré studny. Foto Petr Králík

▼ Na přírodovědné zajímavosti zaniklé vsi upozorňují „informační sloupky“. Foto Jan Moravec

▼ Jedna z historických studní byla v rámci úprav lokality opatřena rumpálem. Foto Lucie Matulová

dřeviny a od té doby tuto lokalitu udržuje v takřka parkové podobě.

Na aktivitu Lesů navázal o rok později Český svaz ochránců přírody Berkut projektem „Prezentace a zpřístupnění zaniklé osady“. Díky finanční podpoře programu NET4GAS Blíž přírodě zde vybudoval „naučnou stezku“ a již výše zmíněné bivačovací místo. „Naučná stezka“ vlastně není stezkou, jde o šest informačních bodů volně rozhozených v prostoru bývalé osady. S výjimkou úvodního panelu jde o zajímavě technicky řešené „informační špalíky“, upozorňující zejména na přírodovědné a krajinářské aspekty zaniklé vsi – staré odrůdy ovocných dřevin, luční porosty, rostliny coby identifikátor dřívějšího osídlení, fenomén studní (kterých je zde více, než bývalo usedlostí!) či využití místních hornin obyvateli vsi. Informační systém doplnil dvě starší tabule s historickými informacemi; jelikož se drží obdobné grafiky, lze všech osm „zastavení“ vnímat jako jeden celek a jsou tak i prezentovány.

Bivačovací místo tvoří dřevěný přístřešek, kde v přízemí je stolek s lavičkou, v po žebříku přístupném podkroví se může pohodlně vyspat několik lidí. Je to ještě vůbec bivač, spát pod střeškou? No jasně! Původní význam toho slova byly právě přístřešky či jiné úkryty v horách, kde bylo možno nouzově přespát. Zřejmě až později se to rozšířilo (či téměř přeneslo) na nocleh „pod širákem“. Ale komu se „pod střeškou“ nechce, může se klidně natáhnout pod nedalekou jablňou.

Přes Umíř vede žlutá turistická značka, začínající na autobusové zastávce Trhomné (spoje Plzeň–Karlovy Vary) a cyklotrasa č. 2293. ■